

DE WERELD VAN DE ANDERE KANT BEKEKEN

Nieuw-Zeeland is ver maar toch dichtbij. Onze melkprijs wordt in het post-melkquotumtijdperk in belangrijke mate door Nieuw-Zeeland bepaald. Het dubbeleiland is voor zijn welvaart afhankelijk van zijn exportlandbouw. Ook onze landbouw krijgt steeds meer met export en de wereldmarkt te maken. Wat kunnen we van de kiwi's leren? — Jacques Van Outryve

Nieuw-Zeeland is het laatst ontdekte land ter wereld en ligt het verste van ons vandaan. Wie verder gaat, komt terug. Christchurch, gelegen op het zuidereiland, is de laatste officiële tussenstop op weg naar de zuidpool. Samen met Australië en een aantal kleine eilandstaten vormt Nieuw-Zeeland een eigen werelddeel, Oceanië genoemd. Zoals Australië en Canada behoort Nieuw-Zeeland tot het Britse Gemenebest. De Britse koningin is er

.....
Het Nieuw-Zeelands landbouwmodel heeft zich ingesteld op de wereldmarkt.
.....

staatshoofd. In de volksmond worden Nieuw-Zeelanders kiwi's genoemd, naar de bizarre loopvogel die bijna uitgestorven is. De kiwi die wij kennen is de kiwi-

bes of Chinese kruisbes (*Actinidia chinensis*). De vrucht wordt kiwi genoemd omdat ze in Nieuw-Zeeland massaal is aangeplant. De kiwiteelt was een geslaagde diversificatie in de landbouw toen het Verenigd Koninkrijk (VK) in 1973 tot de Europese Unie toetrad. Tot dan toe was de export van landbouwproducten, vooral boter, rund- en schapenvlees, quasi uitsluitend voor de Britse markt bestemd. Het eerste gekoelde schip met bevroren vlees uit Nieuw-Zeeland meerde in 1882

aan in het Verenigd Koninkrijk. Nieuw-Zeeland heeft 145 jaar ervaring met verre transporten van bederfelijke goederen. Met de toetreding tot de EU werden de Britten verplicht de voorkeur te geven aan Europese producten boven producten uit de rest van de wereld. Nieuw-Zeeland was voor het VK een derde land geworden. De landbouw in Nieuw-Zeeland verloor zijn grootste afzetgebied en moest zich omscholen en andere markten opzoeken. Met de brexit ruikt Nieuw-Zeeland ongetwijfeld opnieuw kansen op de Britse markt. Het VK heeft een zelfvoorzieningsgraad van slechts 62% voor zijn voeding. De overige 38% moet worden ingevoerd en de voorkeur moet niet langer uitgaan naar de EU. De sterke bevolkingsgroei en de grootste economische ontwikkelingen in de wereld vinden echter niet in het VK, Europa of de VS plaats, maar in Azië. Nieuw-Zeeland is goed geplaatst en goed gelegen om die markten aan te boren, veel beter dan Europa. Vandaar de vraag: gaan wij, Europeanen, de wereld voeden of zullen landen zoals Nieuw-Zeeland dat doen?

Lokaal of globaal

Nieuw-Zeeland is klein, niet groter dan het VK of Japan, maar telt slechts 4,5 miljoen inwoners tegenover 64 miljoen in het VK en 127 miljoen in Japan.

Nieuw-Zeeland produceert echter voedsel voor minstens 40 miljoen consumenten. Dat wil zeggen dat ruwweg 90% wordt geëxporteerd. Een voedingstransport per schip naar Azië duurt 3 weken, naar Europa of de VS minstens 5 weken. Schepen worden echter steeds groter en properder en de technologie inzake vervoer van bederfelijke goederen heeft niet stilgestaan. Afstanden zijn minder belangrijk geworden. Fruit, vlees en boter worden niet enkel meer ingevroren maar onderkoeld verscheept, zodat ze ook na weken van transport als vers kunnen worden aangeboden. Nieuw-Zeelanders zijn meester in de voedingstechnologie en -transport en opereren globaal. Zij verweren zich als een duivel in een wijwatervat wanneer het begrip 'duurzaamheid' wordt verengd tot 'lokaal'. Lokaal geproduceerde voeding is, volgens hen, niet per definitie duurzaam en omgekeerd. Hoe kan een land dat zo ver afgelegen is en voor zijn welvaart, onderwijs en gezondheidszorg, zo afhankelijk is van zijn landbouw en de wereldmarkt optornen tegen een misvatting van het begrip duurzaamheid? Er zijn studies die aantonen dat de CO₂-voetafdruk van Nieuw-Zeelandse producten, transport inbegrepen, lager ligt dan die van bepaalde lokale producten. Wanneer die misvatting inzake duurzaamheid zich

doorzet, mag Nieuw-Zeeland de winkel sluiten. Het land weert en verweert zich met een aangepast landbouw- en voedselmodel waar alle schakels in de keten nauwgezet bij betrokken zijn. Bovendien is de overheid nooit veraf. Bedrijfsleven en overheid trekken aan hetzelfde zeel, het zeel van de export. Die samenwerking is een overblijfsel van de *marketing boards* die destijds werden opgericht om zich tussen de grote spelers op de markt staande te houden. De boards werden door de WTO verboden omdat het monopolies waren die de markt beheerden en beheersten en alle in- en uitvoer regel- den.

De vlucht vooruit

Nieuw-Zeeland is zeer ambitieus en kiest in deze gewijzigde wereld voor de vlucht vooruit, want de wereld wil voldoende voedsel op de plank hebben. Daarbij wordt bewust gekozen voor de betere consument en de vraag naar zogenaamde premiumproducten, want uiteindelijk zijn er altijd wel concurrenten die goedkoper kunnen leveren omdat ze minder afgelegen zijn, lagere grondprijzen, loonkosten of energielasten hebben. Bovendien hebben ook nieuwkomers zoals Europa noodgedwongen hun pijlen gericht op de groeiende wereldmarkt omdat de eigen markten verzadigd zijn. De concurrentie

wordt bikkelhard. Bovendien zijn nieuwe spelers van buiten de landbouwsector toegetreden tot de wereldlandbouwmarkten. Coca-Cola heeft zich in de zuivelsector ingekocht, niet om een tweede maar om de eerste viool te spelen. Zuivelspecialisten, zoals het Nieuw-Zeelandse Fonterra, moeten hiermee rekening houden. Opereren op een wereldmarkt stelt trouwens specifieke eisen aan de landbouw. Eddy de Mûelenaere, CEO van Milcobel, stelde zich tijdens de jongste jaarvergadering de vraag of Europa met zijn Europese landbouwmodel wel kan concurreren in een vrije wereldmarkt. Profiteren van exportmogelijkheden, zoals Europa in het verleden heeft gedaan, is niet hetzelfde als dagelijks moeten knokken op een wereldmarkt in goede en barre tijden zoals vandaag wanneer de markt uit evenwicht is. Voeg daar nog de steeds wisselende wisselkoersen aan toe. Het kleine Nieuw-Zeeland heeft een eigen munt die schommelt tegenover de grote munten waarin handel gedreven wordt. Het land heeft zijn landbouw destijds ingesteld op die wereldmarkt en een eigen landbouwmodel ontwikkeld. Dat gebeurde mede door de afschaffing van alle marktversturende

subsidies in 1985. "Het was geen eenvoudige, maar de beste keuze", zeggen ons vertegenwoordigers van *Federated Farmers of New Zealand*. In de plaats kwam een stevig begeleidingsplan van de overheid en steun van het bedrijfsleven. Die begeleiding zorgt er ook vandaag nog voor dat bedrijven in slechte tijden overleven, innoveren, horizontaal en verticaal samenwerken in de keten en hetzelfde doel voor ogen hebben: de toegevoegde waarde van de export tegen 2025 verdubbelen.

Landbouw verdubbelen

Het is geen eenvoudige opdracht, want het land staat vol. De laatste bossen zijn gekapt. Er zijn nu al meer koeien dan mensen! Het is Nieuw-Zeeland echter niet zozeer om een verhoging van het volume dan wel om een verdubbeling van de toegevoegde waarde van de landbouw te doen. Uiteraard wordt het beide. Het consultantbureau KPMG heeft met de overheid en het bedrijfsleven plannen per sector bedacht. Zo komen er geen melkpoederfabrieken meer bij. Nieuw-Zeeland moet de uitbreiding in de zuivelsector waarmaken met zuivelproducten met meer toegevoegde waarde. Denk hierbij

aan vloeibare zuivelproducten, aan *food on demand*, voeding voor ouderen en in de vleessector halaalvoeding. Er is een grote vraag naar dergelijke specifieke voeding in de Aziatische markten. Daar valt ook meer mee te verdienen. Het zuivelapparaat van Fonterra moet dus drastisch worden aangepast. Daar is het bedrijf mee bezig, zowel in het binnen- als in het buitenland. De vraag is of dat mogelijk is met een sterk seizoenaal gebonden melkproductie. Hoe staan de zaken? De export in 2015-2016 (afgesloten op 30 juni) ligt op 36,7 miljard Nieuw-Zeelandse dollar (NZD) (1 NZD = 0,6443 euro). Het is slechts een lichte verhoging, veel minder dan gehoopt. De slechte zuivelprijzen waren een ernstige streep door de rekening. Sommigen verwachten dat Nieuw-Zeeland als gevolg van de zuivelproblematiek zijn ambitie voor 2025 nooit zal kunnen waarmaken. De zuivelexport is het afgelopen jaar met 6% in waarde gedaald tot 13,2 miljard NZD en blijft toch nog ruim een derde van de totale export. Er wordt verwacht dat de sector er in 2020 opnieuw zal staan met ruim 17,7 miljard NZD, wat dan weer een sterke stijging zal zijn. Nieuw-Zeeland verwacht een opleving van de zuivelprij-

STRENGE BIOVEILIGHEID

Een land met zo'n landbouwambitie kan niet om bioveiligheid heen. *Biosecurity* of bioveiligheid valt onder het ministerie van Landbouw, *Ministry of Primary Industries* genaamd. Grenzen worden zeer zwaar bewaakt tegen een mogelijke invoer van ziektes en plagen. Vermits toerisme na de landbouw de tweede grootste industriële sector is van Nieuw-Zeeland, is men strenger geworden omdat veel meer mensen het land bezoeken. Een eiland is gemakkelijker ziekte- en plaagvrij te houden dan een doorvoerland als België. Toch nemen de Nieuw-Zeelandse autoriteiten het zekere voor het onzekere. De belangen van de landbouwexport zijn te groot om onvoorzichtig te zijn. Er zijn de luchthavens en de zeehavens, maar ook de vele bootjes die overal kunnen aanmeren en de grote cruiseschepen. Grensposten krijgen bijkomend personeel, er worden meer snuffelhonden opgeleid en ingezet en de nieuwste controleapparatuur wordt aangeschaft. Landbouwers en (landbouw)journalisten worden extra gecontroleerd. Je brengt best geen voedsel mee! De toevloed van toeristen heeft met de mooie natuur van het eiland te maken maar ook met Hobbiton, het dorp van de hobbits uit *The Lord of the Rings*.

zen in het najaar. Het houdt de vinger aan de pols met de *Global Dairy Trade* (GDT) (www.globaldairytrade.info), de halfmaandelijke veiling van zuivelproducten die het in 2008 opstartte en waaraan meerdere grote wereldspelers deelnemen. Nieuw-Zeeland wijst vandaag Europa met de vinger voor de slechte prijzen. Niettegenstaande de zuivelsector een dalende is de exportwaarde van de Nieuw-Zeelandse landbouw afgelopen jaar toch toegenomen door een zeer sterke toename van de export van fruit, met name kiwi's, appels en peren, en wijn. Dat zijn momenteel de sterkhouders, naast de bosbouwproducten en *seafood*. Tweede grootste exportsector na de zuivelsector is vlees en wol. Nieuw-Zeeland is niet alleen 's werelds grootste exporteur van zuivelproducten maar ook schapenvlees, hertenproducten (vlees en *velvet*) en kiwi's. Daarnaast is het land een zeer belangrijke maar niet de grootste speler op de wereldmarkt van wol, rundvlees, appels, wijn en zeeproducten (*seafood*). Verdubbelen betekent dan ook dat voor al deze producten de positie op de wereldmarkt wordt versterkt.

Trans-Pacific Partnership

Waar haalt dat kleine land die energie vandaan? Men kan landbouw in Nieuw-Zeeland niet verstaan zonder te wijzen op de geschiedenis en op enkele specifieke eigenschappen zoals de ligging en het klimaat (zie verder). Nieuw-Zeelanders kijken immers letterlijk en figuurlijk anders tegen de wereld aan. Zij kijken vanuit een andere hoek. Met name van onderuit en met zicht op de Stille Oceaan met rechts Canada, de VS, Mexico, Peru en Chili en links China, Japan, Vietnam, Maleisië, Brunei en andere opkomende Aziatische landen, en uiteraard het onafscheidelijke buurland Australië. Dit najaar werd het *Trans-Pacific Partnership* (TPP) met de meeste van deze landen gesloten. Het moet nog worden geratificeerd en in werking worden gesteld. Meteen wordt het hele gebied één grote markt. Met China was al eerder een *Free Trade Agreement* (FTA) van kracht. Europa ligt langs de andere kant op de wereldkaart en heeft recent een handelsakkoord gesloten met Canada (CETA) en onderhandelt met de VS het *Trans-Atlantic Trade and Investment Partnership*, beter gekend onder het letterwoord TTIP. Canada en de VS kunnen uit beide ruiven eten. Zij grenzen langs de ene kant aan

1 De Nieuw-Zeelandse melkveehouderij produceert 'lagekostenmelk' op basis van intensief uitgebaat grasland. Op water, grond en energie staat een prijs die ook toeneemt. 2 Water wordt schaars, zeker in tijden van een super El Niño. Nieuw-Zeeland heeft op het zuidereiland al 3 seizoenen met ernstige droogte te kampen.

de Stille Oceaan en langs de andere kant aan de Atlantische Oceaan. Waar tekent de groei zich af? Vraag is ook of Europa niet te laat komt? Het TPP geeft bijvoorbeeld de VS extra toegang op de Canadese kaasmarkt. De voordelen voor Nieuw-Zeeland zijn, gelet op zijn ligging, gigantisch. Het is de spin in het TPP-web. Europa gaat nu ook vrijhandelsakkoorden onderhandelen met Nieuw-Zeeland en Australië, maar veel is er aan die landen niet te leveren wat voedsel en landbouwproducten betreft. Er wonen respectievelijk 4,5 miljoen en 20 miljoen consumenten. Zij krijgen wel vrije toegang tot onze markten. Daar heeft Fonterra met zijn weiproducentenfabriek in het Nederlandse

Heereveen niet op gewacht en produceert men reeds in de EU. De wei is afkomstig van een nieuwe nabijgelegen kaasfabriek (A-Ware). De gespecialiseerde producten uit de kaaswei zijn onder meer voor babyvoeding of sportdranken bestemd. Het zijn dus producten met een hoge toegevoegde waarde, precies wat Nieuw-Zeeland niet enkel in Nieuw-Zeeland maar ook in zijn buitenlandse vestigingen meer en meer beoogt, weg van de boter en de melkpoeder. Maar zal straks de goedkope Nieuw-Zeelandse boter vrij in de EU mogen worden ingevoerd? Europese koekjesfabrieken zullen ervan smullen! Vandaag gelden invoercontingenten die weliswaar niet volledig worden

benut. Maar dat zegt weinig over de toekomst.

Terug nu naar Azië: Nieuw-Zeeland is niet alleen, ook Europa en België hebben de groeiende markten in Azië, zoals Indonesië en Vietnam, ontdekt en hopen ook een stukje van China mee te pikken. China is niet één markt, maar honderden markten die verschillend moeten worden benaderd. Niet eenvoudig om daar zomaar binnen te vallen. Nieuw-Zeelanders zijn niet te beroerd om met Chinese (overheids)bedrijven joint ventures aan te gaan. Zij geraken zo nu dan ook wel eens betrokken bij Chinese voedselschandalen, maar ze helpen er ook de voedselveiligheid te verzekeren. Chinezen kopen op hun beurt in Nieuw-Zeeland niet alleen grond maar ook bedrijven of zelfs grote coöperatieve bedrijven zoals Silver Fern Farms, een grote vleesverwerker. De Chinese investering werd met grote meerderheid door de producenten-eigenaars goedgekeurd want de Chinese opkoop verzekert toegang tot de Chinese markt. We hebben hetzelfde fenomeen in Australië gezien waar de suikerindustrie, ook de coöperatieve suikerverwerking, steeds meer in Aziatische handen valt.

49% van de buitenlandse investeringen in de Nieuw-Zeelandse agribusiness waren in 2013-2014 voor rekening van China en Hongkong. Het merendeel van de investeringen had betrekking op de zuivelsector. Sinds 2015 staat China, samen met Australië, bovenaan de ranglijst van belangrijkste Nieuw-Zeelandse handelspartners. Destijds stond het VK eenzaam aan de top. Belangrijkste exportproducten naar China zijn vandaag merkwaardig genoeg honing, appels en levend vee. Andere producten gaan echter met de stroom mee. Export van levend vee komt wel meer voor in deze hoek van de wereld. Islamitische landen willen hun schapen en vleesvee immers liever zelf opkweken, en vooral op hun manier slachten.

Klein land, grote uitdagingen

Nieuw-Zeeland heeft zijn prachtig golvend groene landschap en gematigd klimaat mee. Geen wonder dat sir Peter Jackson zijn oog liet vallen op de landerijen van *Alexander Farming Genetics*, een schapenboerderij in Matamata (Waikato) om er *The Lord of the Rings* en *The Hobbit* trilogie te filmen. De *movie set* van Hobbiton, het dorp van de hobbits, trekt vele toeristen van over de hele wereld. Het

1 De gemengde schapen- en vleesveebedrijven beschikken over 9,3 miljoen ha van de 14,3 miljoen ha landbouwoppervlakte. Vele van deze gronden zijn arme gronden. De 2 miljoen ha van de melkveehouderij zijn de betere gronden. 2 De kiwiteelt heeft zijn elan teruggevonden. Na de PSA-uitbraak (*Pseudomonas syringae* cv. *Actinidiae*) in 2010 zijn 1600, ofwel alle gelekiwiplantages, gerooid. 3 Het World Apple Report riep Nieuw-Zeeland uit als meest competitieve appelproducent uit 33 landen.

land kent verschillende landschappen, van subtropische stranden in het noorden, golvend weidenlandschap, ruw berglandschap zoals in Schotland of Ierland, besneeuwde bergen, en zelfs diepe uitgesleten fjorden zoals in Noorwegen of Zuid-Argentinië. Nieuw-Zeeland heeft weliswaar zijn ligging op de wereldkaart niet mee. Het ligt ver van alles. Zelfs Australië is er 1600 kilometer vandaan met tussenin de Tasmanzee. Nieuw-Zeeland bestaat uit 2 eilanden die gemakshalve het noordereiland en het zuidereiland worden genoemd. De Maori's die het land 700 jaar geleden ontdekten geven er meer poëtische namen aan, Te Ika-A-Maui en Te Waipounamu, respectievelijk de 'Vis van Maui' en 'Waters van de Jadesteen'. De Maori's brachten hun groenten mee, waarvan de kumara en de zoete aardappel ook vandaag nog commercieel worden geteeld. Met uitzondering van kleine honden die

zij meebrachten waren er in Nieuw-Zeeland helemaal geen zoogdieren, op een enkele vleermuissoort na. Lome loopvogels zoals de kiwi hadden dan ook niets te vrezen tot de komst van de Britten. De Britten voerden in de 18de eeuw allerhande (landbouw)huisdieren in die de jacht op de loopvogels hebben ingezet. Het waren nochtans de Maori's die met hun tuinen de Britten voor lange tijd van voldoende voedsel voorzagen. Samen introduceerden zij de Britse landbouwpraktijken. In 1881 telde Nieuw-Zeeland 13 miljoen schapen, voornamelijk Merinos. Vanaf 1882 werd vlees en wol naar Europa verscheept. Vandaag telt Nieuw-Zeeland 30 miljoen schapen, voornamelijk Romneys voor de vleesproductie.

Wateropslag

Ongeveer de helft van de oppervlakte (13,5 miljoen ha) wordt gebruikt voor landbouw. Nieuw-Zeeland heeft een

gezegend klimaat. Dat wil zeggen beschikt over voldoende neerslag die varieert van 600 mm tot 8000 mm op het westelijke deel van het zuidereiland. Dat eiland wordt middendoor gesneden door een hoge bergketen. De oostelijke kant heeft veel minder regen en kent als gevolg van de super El Niño reeds enkele jaren droogte. De overheid moet de boeren bijspringen. Het opslaan of oogsten van regenwater (*water harvesting*) wordt een van de grootste uitdagingen voor de landbouw. Veel landbouwgrond wordt immers geïrrigeerd om intens aan graslandproductie te doen. Hiervoor wordt zowel grondwater als oppervlaktewater gebruikt. Het grondwaterpeil daalt zienderogen. Grote projecten voor wateropslag botsen echter op administratie rompslomp (*red tape*) en milieuactivisten (*green tape*).

De slapende reus

Een tweede uitdaging voor de landbouw ligt bij de Maori's, de oorspronkelijke bevolking van Nieuw-Zeeland. De Maori-economie wordt de slapende reus van Nieuw-Zeeland genoemd. De werkloosheid bij de Maori's bedraagt 20% tegenover 8% bij de rest van de bevolking en toch beschikken ze over economische mogelijkheden die onderbenut worden. Sommigen maken gebruik van de mogelijkheden en richten eigen bedrijven op. Anderen zeggen dan weer dat er iets schort aan de opleiding en begeleiding van de jonge Maori's. Nieuw-Zeeland telt 4,6 miljoen inwoners waarvan 16% Maori's. Zij hebben echter ook voor de ambitieuze toekomst van de landbouw, een verdubbeling van de exportwaarde tegen 2025, een belangrijke sleutel in handen. De Maoristammen bezitten 1,5 miljoen ha landbouwgrond die hen in 1840 met het Verdrag van Waitangi door de Britse kroon werd toegewezen, samen met het Britse burgerschap. Die grond wordt onvoldoende benut. Het ministerie van Landbouw wil dat die grond productiever wordt ingezet om de gestelde doelstellingen te bereiken. Er wordt dan ook alles aan gedaan om de Maori's opnieuw de boerenstiel aan te leren, al waren zij de eerste boeren op het eiland die de Britse immigranten van voedsel voorzagen.

Tewerkstelling en milieu

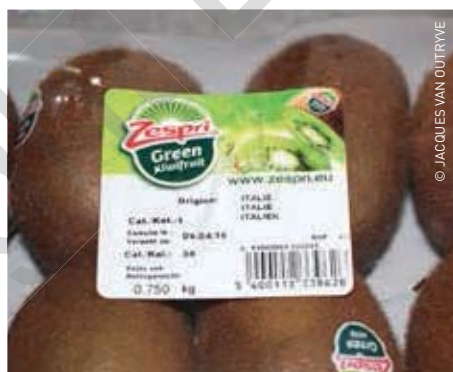
Derde uitdaging naast milieu en duurzame ontwikkeling is ongetwijfeld te-

werkstelling. De fruitsector heeft plukkers nodig. Australië doet een beroep op backpackers, dat zijn buitenlanders die willen rondtrekken. Wanneer zij enkele maanden in de landbouw werken, verdienen ze geld voor hun rondreis en wordt hun verblijfsvergunning verdubbeld. Nieuw-Zeeland heeft akkoorden lopen met een achttal eilanden uit de omgeving waaronder Samoa, Papua, Nieuw Guinea en de Solomoneilanden omtrent goedkope seizoenplukkers. Ruim 250 tuinbouwbedrijven doen volgens deze regeling jaarlijks een beroep op zo'n 9000 plukkers. Zijn worden *Recognised Seasonal Employers* (RSE) genoemd. Wat milieu betreft, zijn er vele uitdagingen. Om er slechts één te noemen: de klimaatverandering. Een land met zo veel schapen en koeien stoot enorme hoeveelheden methaan uit. Methaanreductie staat bovenaan de lijst van onderzoeksinstellingen. Oplossingen worden gezocht in de veredeling, vaccinatie en beheersing van darmfauna en -flora.

Gedeeld melken

Tot slot kijkt ook Nieuw-Zeeland aan tegen stijgende grondprijzen, druk vanuit

de kant van het leefmilieu en een gebrek aan jongeren die intreden, al vullen buitenlanders hier en daar gaten op. Het systeem van *sharemilking* of gedeeld melken legt een lage drempel, ook voor wie van buiten de landbouw of van buiten Nieuw-Zeeland komt. In verschillende stappen kan men geleidelijk intreden in de sector zonder onmiddellijk zwaar te moeten investeren in een overname. Een *sharemilker* is enkel eigenaar van zijn veestapel en huurt een bedrijf voor een beperkte periode. Die periode wordt na 3 jaar verlengd, of hij wisselt van bedrijf. Volgens een andere formule is hij gedeeltelijk eigenaar van machines en gebouwen of andere toeleveringsproducten (*Variable Order Sharemilking*) en zijn de koeien van het bedrijf. Afhankelijk van de inbreng worden winst en verlies gedeeld. Nieuw-Zeeland telde vorig jaar 7855 melkveehouders-eigenaars die hun eigen bedrijf uitbaten. Daarnaast waren 4115 *sharemilkers* actief die dus ofwel enkel eigenaar zijn van de dieren ofwel enkel machines en toeleveringsproducten geheel of gedeeltelijk in bezit hadden. ■

ZESPRI® ALS KWALITEITSMERK

Nieuw-Zeeland produceert 95 miljoen kisten kiwi's per jaar. Een kist weegt 3,6 kg. 96% van de productie wordt onder het kwaliteitsmerk Zespri op de wereldmarkt afgezet. Nieuw-Zeeland mikt op de premiummarkt, want concurrenten zoals Chili bieden hun kiwi's goedkoper aan door hun lagere grondprijzen en hun ligging ten opzichte van de VS, een belangrijke afzetmarkt. Om het kwaliteitsmerk het jaar rond en wereldwijd in het winkelschap te leggen, worden ook in Italië en binnenkort ook in China onder licentie Zespri-kiwi's geteeld. Zij moeten aan dezelfde hoge kwaliteitseisen voldoen. In tegenstelling tot appels kennen kiwi's weinig variatie in vorm, kleur of smaak. Er zijn enkel gele, groene en biologische kiwi's. Er wordt gezocht naar een kiwi met rode vleeskleur en kiwi's met een eetbare schil voor het gemak van de consument.

MEER KOEIEN DAN MENSEN

Op een bevolking van 4,6 miljoen inwoners lopen in Nieuw-Zeeland meer dan 5 miljoen melkkoeien rond. De volledige melkveestapel, jongvee en stieren inbegrepen, bedraagt 6,4 miljoen stuks. Het aantal is sterk gestegen. Nieuw-Zeeland produceert slechts 3% van de wereldproductie maar palmt 60% van de wereldmarkt in. Ruim 92% van de Nieuw-Zeelandse melk wordt uitgevoerd. – Jacques Van Outryve

De landbouw in Nieuw-Zeeland is voornamelijk op grasland gesteund, zowel de melk- als de vleesproductie, en wordt *pasture based farming* genoemd. Er is immers gras in overvloed voorhanden. De Fonterra-slogan 'van gras tot glas' moet dan ook letterlijk worden genomen. Het is het land van de 'lagekostenmelk'. Gelijkaardige *pasture based farming* vinden we nu ook in Chili, Uruguay en Ierland, 3 landen met een gelijkaardig groen landschap en (zee)klimaat. Bij (te) hoge melkprices zijn de melkveehouders wel geneigd om ook krachtvoeder te geven om het onderste uit de kan te melken. Dat mag echter geen gewoonte worden, want bij prijsdalingen moet opnieuw naar de kosten worden gekeken. Nieuw-Zeelandse melkveehouders vangen prijsschommelingen van de wereldmarkt en wisselkoersschommelingen volledig op. Er is geen landbouwbe-

leid dat als buffer optreedt. De schommelingen zijn echter nooit groter geweest dan de jongste jaren. Als gevolg van de aanhoudende droogte bedroeg de melkprice in 2014 nog gemiddeld 8,40 NZD/kg *milk solid* (MS). Het melkseizoen eindigde dit jaar in mei met 3,90 NZD/kg MS. (1 NZD = 0,6443 euro). Leden van Fonterra kunnen reken op een vergoeding voor hun aandelen van 0,5 NZ/kg MS, maar uiteindelijk wordt in Nieuw Zeeland reeds 3 jaar onder de kostprice gemolken. In Nieuw-Zeeland wordt betaald voor de inhoud van de melk (vet en eiwit), niet voor het water, vandaar *milk solid*. Ondanks prijsschommelingen en de afhankelijkheid van de wereldmarkt is de sector de jongste 20 jaar sterk uitgebreid, een gevolg van meer koeien en een hogere productiviteit. De expansie in de melkveehouderij ging gepaard met een verschuiving van 300.000 ha van de schapen- en vleesveehouderij naar de

melkveehouderij tussen 1996 en 2008. Verwacht wordt dat tegen 2020 nog eens 370.000 ha hun weg zullen vinden naar de melkkoeien, weg van schapen en vleesvee. Nieuw-Zeeland weet niet van ophouden, al is de melkproductie afgelopen jaar wel gedaald, precies wegens de slechte melkprices? Melkveehouders gaat er prat op dat zij in tegenstelling tot hun Europese collega's marktsignalen opvangen en ernaar handelen.

Grascurve is melkcurve

Nieuw-Zeelandse koeien halen melk uit gras. Dat grasland wordt intensief onderhouden en intensief begraasd. Koeien krijgen in principe geen of weinig krachtvoeder, ze hebben ook geen stallen. Ze brengen het hele jaar door op de weide. Het overvloedige gras wordt gehooft of in een silo opgeslagen. Er wordt de laatste jaren wel eens meer palmpitschroot gegeven. Het product is goedkoop en in

Nieuw-Zeeland gemakkelijk te verkrijgen. Palmen voor palmolie worden in Maleisië massaal aangeplant. Het schroot is het bijproduct van de olieproductie. Fonterra waarschuwt echter om niet te veel palmpitschroot te voeren wegens de kwaliteit van de melk. Het bijzondere van de Nieuw-Zeelandse melkveehouderij is het seizoenale karakter. De melkcurve volgt de grascurve. Dat wil zeggen dat wanneer de grasgroei stopt ook de koeien stoppen met gemolken te worden. Ze worden dan allemaal tegelijk in de winter, het is dan bij ons zomer, drooggezet. Er wordt enkel gemolken om in de lokale behoefte te voorzien. Echter 94% van de melk wordt als zuivelproduct uitgevoerd. Slechts 6% is voor de thuismarkt. In de winter liggen de zuivelfabrieken dan ook stil en zijn ook de boeren met (winter)verlof. De koeien brengen de winter opeengepakt door op een veldje cichorei of een ander gewas. Vaak is dat bij een gebuur of een akkerbouwer. Veestapels leggen soms tientallen kilometers af om aan hun winterplaats te geraken.

Een gemiddelde melkveestapel telt 420 koeien. Er zijn in Nieuw-Zeeland ongeveer 12.000 melkveehouders, zij produceren 24 miljard l melk of gemiddeld 1,8 miljoen l per veestapel.

Wil dat zeggen dat er in de wintermaanden geen zuivelproducten worden geëxporteerd? Jawel, Nieuw Zeeland produceert en exporteert voornamelijk melkpoeders, boter, kazen, caseïne en weipoeder. Dat zijn houdbare producten die vooraf kunnen worden gemaakt en opgeslagen om ook in de winter te verhandelen wanneer er geen melk wordt geleverd.

Een achttal weken in de winter wordt er immers geen melk geleverd, en dus ook geen melkgeld ontvangen. Dat wordt echter in de late lente goedge maakt. In Nieuw-Zeeland is dat eind oktober, wanneer de productie op zijn hoogtepunt is. In augustus begint in Nieuw-Zeeland de lente en wordt de melkveehouderij opnieuw wakker. De koeien kalven alle tegelijk in enkele weken af. De melkproductie neemt vervolgens toe. De melkaanvoer en de zuivelverwerking is voorzien op die piekproductie van eind oktober. De meeste melkveeouders melken tweemaal per dag. Tegen het einde van het seizoen schakelen velen over op eenmaal per dag. Zo moeten de koeien minder op pad en kunnen ze meer

grazen. Het merendeel van de koeien zijn kruisingen tussen Friesian en Jersey.

Dierenwelzijn

Het strenge seizoenale productiepatroon van de Nieuw-Zeelandse melkveehouderij brengt problemen inzake dierenwelzijn mee. Je kan bedenkingen hebben bij de wijze waarop de grote veestapels worden drooggezet. De droogstaande koeien staan in de winter wekenlang schouder aan schouder in weer en wind op een klein perceeltje cichorei of gele mosterd bij een of andere akkerbouwer of op eigen grond. In de vroege lente komen de dieren terug thuis. Je kan ook problemen hebben met staartknippen. Maar er is meer inzake dierenwelzijn. Vanaf de maand augustus kalven de koeien allemaal tegelijk af. Wat gedaan met bijna 5 miljoen kalveren die in zo'n korte tijd ter wereld komen? Zij worden *bobby calves* of baby- of pasgeboren kalveren genoemd. Het gebruik om abortus op de koeien te plegen geraakt gelukkig meer en meer in

onmin. De maatschappij – ook in het verre Nieuw-Zeeland – neemt dat niet, mocht ze het weten. Dus laat men de kalveren geboren worden. Eén tot 2 miljoen vrouwelijke kalveren zijn als opfokvee bestemd voor vervanging van de melkkoeien. Van de 3 tot 4 miljoen overige kalveren komen er minstens één miljoen in de vleessector terecht. Zij krijgen de bestemming *grass fed* en worden op de vele weides overal in het land, meestal samen met schapen, gehouden tot ze slachtrijp zijn. *Grass fed* staat in tegenstelling tot *grain fed* of 'gevoederd met graan' dat in *feedlots* gebeurt. Nieuw-Zeeland kent geen *feedlots* zoals Australië, de VS en Canada. Er is immers voldoende gras voorhanden en granen zijn er erg duur. Beide vleessoorten, *grass fed* en *grain fed*, hebben een verschillende markt en ook verschillende prijzen. Zo lusten Amerikanen voornamelijk *grain fed*. De alternatieve Amerikaanse supermarktketen Woolworths vraagt daarentegen *grass fed*, niet ggo-gevoerd – uiteraard want ze hebben enkel gras gegeten – en antibiotica-vrij. Het probleem zit bij de overige anderhalf tot 2 miljoen kalveren. Zij worden dan maar onmiddellijk geslacht. Het vlees wordt verwerkt of komt als kalfskroontje op ons bord. Kalveren van enkele dagen oud slachten is maatschappelijk geen sinecure. In augustus draaien slachthuizen in Nieuw-Zeeland dag en nacht om die klus te klaren. Omdat dierenwelzijn, weliswaar later dan bij ons, ook de andere kant van de wereld heeft bereikt, wordt steeds strenger toegezien op dergelijke praktijken. Er is wetgeving aangekondigd om het transport en slachtproces diervriendelijk te laten verlopen. De dieren moeten minstens 4 dagen oud en in goede gezondheid vooraleer ze mogen worden vervoerd. Het transport naar de koper of het slachthuis mag niet langer dan 12 uur duren. Zij mogen niet per schip door de Cook Strait varen. Dat is de engte tussen het noorder- en het zuidereiland. Er staat daar veel wind en de zee is er erg ruw. Zo mogen tot slot niet worden geknuppeld, tenzij in noodsituatie. Het werkwoord 'knuppelen' kennen we in de EU nog van de knuppel- of Herodespremie van weleer om de Europese vleesmarkt te ontlasten. Dat is lang verleden tijd. Maar ga maar eens op zoek naar een bestemming, jaar na jaar, voor 4 tot 5 miljoen en meer pasgeboren kalveren. In Nieuw-

Sharemilking als een opstap in de sector.

In 2014-2015 bedroeg de gemiddelde productie per koe in Nieuw-Zeeland 377 kg milksolds (MS), bestaande uit 213 kg vet en 164 kg eiwit, of 4235 l en opnieuw meer dan het jaar voordien. In onze ogen zijn dat lage cijfers maar de Nieuw-Zeelandse melkveehouder, zoals Dan Hinton, kijkt anders tegen productiviteit van melkkoeien aan.

Zeeland beseft men maar al te goed dat kalveren geboren moeten worden om koeien te melken.

Ontsnappen aan seizoenaal patroon

Dan Hinton heeft een melkveebedrijf ten oosten van Hamilton op het noorder-eiland. Het familiebedrijf dateert van 1914. Grootvader schakelde het melkveebedrijf om tot een vleesveebedrijf. Later keerde het melkvee terug. Dan heeft de wereld verkend. Hij werkte op meerdere boerderijen in het buitenland. Hij kreeg een zwaar ongeluk en het zag er niet meer naar uit dat hij ooit nog zelf boer zou worden. Hij startte een transportbe-

drijf op. Toen hij besepte dat het boerenleven toch zijn roeping was, schoolde hij zich bij aan de Lincoln Universiteit. Hij begon vervolgens op het ouderlijk bedrijf als *sharemilker*. Dat wil zeggen dat hij enkel eigenaar is van de veestapel die hij uitbreidde van 450 tot 550 koeien. Het bedrijf beschikt over 166 ha. Het gedeeld melken (*sharemilking*) is dus ook een manier om het ouderlijke bedrijf niet ineens maar stapsgewijs over te nemen. De drempel ligt lager. Hij liet de productie stijgen van 900 kg *milk solids* (MS)/ha tot 1500 kg MS/ha. De uitdrukking van opbrengst per hectare geeft een ander, maar goed beeld van de productiviteit van

het grasland. Om gelijke tred te kunnen houden wordt in beperkte mate bijgevoerd. Hij zorgt er echter voor dat de kosten van de bijvoeding niet hoger liggen dan 3,80 NZD per kg *milk solid*. De sleutel van zijn verhaal ligt bij de kwaliteit van het grasland. Hij levert de melk aan Fonterra, maar heeft afgesproken dat hij voor een iets hogere melkprijs wintermelk wil leveren. Hij startte met herfstkalvingen. Meer en meer melkveehouders kiezen hiervoor. Dat is enkel mogelijk met toestemming van de melkfabriek, want die moet de melk willen ophalen in de winter. Dat brengt ons bij Fonterra. We bezoeken de vestiging in Te Rapa (Waikato). In 3 poedertorens wordt 325.000 ton melkpoeder gemaakt. Naast melkpoeder wordt ook *cream cheese* gemaakt.

In het piekseizoen wordt dagelijks 8 miljoen l melk ontvangen. Dat zijn 300 tankwagens. De RMO's van Fonterra worden 's nachts verlicht dankzij een lichtgevende verf. Hiermee worden ongelukken voorkomen en de publiciteit is meegenomen.

Zuivelindustrie verschuift

Nieuw-Zeeland telt 3 coöperatieve zuivelbedrijven, met name Fonterra, Tatua en Westland. Daarnaast zijn er ook private ondernemingen die zuivelproducten exporteren, zoals Open Country, Synlait, Miraka, Goodman Fielder en Oceanan Dairy. De grootste is zonder twijfel Fonterra met 10.500 leden-leveraars. In het zuivellandschap vinden verschuivingen plaats. Fonterra is de fusie van NZ Dairy Group en Kiwi Cooperative Dairies in 2001. Het is de tweede grootste zuivelgroep in de wereld. De wetgeving werd zodanig aangepast dat ook meer concurrenten zelf melk kunnen ophalen en toegang hebben tot de melkaanvoer van Fonterra aan een transparante en faire melkprijs. De gevolgen bleven niet uit. In 2001 collecteerde Fonterra 95% van de Nieuw-Zeelandse melk. Vandaag is het aandeel gedaald tot 85%. Anderen zijn groter geworden. In 2012 kunnen aandeelhouders van Fonterra deelnemen aan de *Trading Among Farmers* en aandelen verhandelen. Deze zijn een maat voor de melk die mag worden geleverd. Wie meer wil leveren, moet aandelen bijkopen. Er zijn 1,6 miljard aandelen voor een kapitaal van 7,5 miljard NZD. In 2013-2014 haalde Fonterra 1,58 miljard kg MS op of 18 miljard l melk. ■

© JACQUES VAN OUYRYE

© GALLAGHER

1 Grasland en graslanduitbating zijn voor Dan Hinton de belangrijkste factoren op het melkveebedrijf. Hij maakt naast raaigrassen en klavers ook dankbaar gebruik van lokale grassoorten. 2 Wie weide zegt, zegt ook weideafrastering. Gelet op het intensieve beweidingskarakter moeten vaak percelen worden verzet. Het Nieuw-Zeelandse Gallagher is ervaringsdeskundige en marktleider, ook in ons land, inzake elektrische afrastering en die snel, eenvoudig en desnoods door één persoon kan geplaatst en verplaatst worden.

LANDBOUW EN NATUUR

Op Sanctuary Mountain Maungatauri is 's werelds langste hek gebouwd om zoogdieren en ander ongedierte buiten het natuurreservaat te houden. Het hek moet de natuur in zijn inheemse staat herstellen. – Jacques Van Outryve

In Maungatauri staat nog een plukje oerbos. Het is gematigd regenwoud. Op een oppervlakte van 833 ha die in het bezit is van de Maori's wil men de oude natuur herstellen door alle zoogdieren uit het gebied te weren. Nieuw-Zeeland heeft nooit zoogdieren gekend, met uitzondering van enkele vleermuissoorten. Vandaar dat dieren en planten er ook anders uitzagen dan elders in de wereld. Er waren vele vogelsoorten zowel op de grond (*land birds*), zoals de takahe en de kiwi, als in de lucht. Zoogdieren werden pas later door de mens binnenge-

bracht en gingen meteen achter die inheemse diersoorten aan. Vele soorten zijn uitgestorven. Andere staan op de lijst van bedreigde diersoorten. Het natuurpark wordt door vrijwilligers gerund en door schenkingen onderhouden. Het is een *trust*. Na het plaatsen van het hek met alarmsysteem werden met selectieve gifstoffen (sodium monofluoracetaat) vanuit de lucht en later vanop de grond met lokaas alle zoogdieren verwijderd. Dat waren hoofdzakelijk possums of buidelratten, marters, ratten en muizen. Enkele bedreigde diersoorten werden

geïntroduceerd. Populaties van inheemse diersoorten en planten herstellen zich nu. De laatste muizen moeten nog worden verwijderd. Zij vormen geen groot gevaar voor de vogels, wel voor enkele inheemse reptielsoorten en weta's. Weta's zijn bizarre dieren met spinachtige poten die enkel in Nieuw-Zeeland voorkomen. Het park ontvangt 20.000 bezoekers per jaar. Krijgen bezoekers kiwi's te zien? Kiwi's zijn nachtvoegels. 's Nachts hoor je hun schrille kreet. Enkel met zeer veel geluk kan je ze dan ook zien.

Omgevingslandbouw

Zo'n natuurproject is niet zonder gevolgen voor de boeren in de omgeving. Zij zijn mede verantwoordelijk voor het hek. De Rahiri Farm van Bill en Sue Garland grenst aan het park, meer zelfs, het heeft stukken graasweide die als een inham in het park liggen. Het hek loop eromheen. Rahiri Farm heeft 430 ha in eigendom en gebruikt land van de Maori's. De Garlands kweken schapen en vleesvee. Deze laatste zijn afkomstig van de melkveehouderij. Kalveren wegen 100 kg bij aankomst op het bedrijf en worden geslacht wanneer ze 2 jaar oud zijn. De lammeren zijn bestemd voor de Amerikaanse supermarkt Whole Foods, het vleesvee voor Woolworths. Beide zijn alternatieve ketens die Amerikanen meer natuurlijke voeding willen aanbieden zonder hormonen, ggo's of antibiotica. Nieuw-Zeeland heeft dat natuurlijke imago. Voor beide gelden strenge lastenboeken. Jaarlijks wordt 200 ton meststoffen gestrooid. Dat gebeurt, zoals meestal in Nieuw-Zeeland, met het vliegtuig, met de helikopter of vanop de grond. De huur van een helikopter is duur, maar noodzakelijk om zeer precies te kunnen werken in de omgeving van het natuurgebied of van waterlopen. Bill en Sue doen ook aan natuurherstel binnen het bedrijf. Er worden poelen en stukken grasland in hun oorspronkelijk staat hersteld. ■

1 Bezoekers in het natuurreservaat van Maungatauri zien hoe Nieuw-Zeeland er vroeger moet hebben uitgezien voor de komst van de mens en zijn zoogdieren. 2 Sue en Bill Garland baten hun schapen- en vleesveebedrijf gedeeltelijk uit op Maorigrond en tegen het natuurreservaat aan. 3 De speciale schutting met alarmsignaal loopt 47 km rondom het hele reservaat en moet elk zoogdier, hoe klein ook, buiten houden.

WILD DAT GEEN WILD IS

Hert wordt door consumenten als 'wild' beschouwd. Op herten wordt gejaagd. In Nieuw-Zeeland worden herten niet enkel voor het vlees gekweekt, maar ook voor het gewei of als prijsdier voor de jacht. Op deze laatste wordt door de consument zelf gejaagd, niet voor het vlees maar de trofee boven de haard. De afzet is wereldwijd. – Jacques Van Outryve

Nieuw-Zeeland is kampioen in de productie van rood vlees. Het land is 's werelds grootste exporteur van schapenvlees en hertenvlees afkomstig van boerderijen. Hierbij moeten we een onderscheid maken tussen schapenvlees en lamsvlees. Schapenvlees is meer bestemd voor de Aziatische markt. Lamsvlees wordt nog in belangrijke mate naar Europa verscheept, niet bevroren maar onderkoeld, zodat het na 5 weken transport als vers vlees kan worden aangeboden. Nieuw-Zeeland hoopt ook naar China gekoeld vlees te kunnen uitvoeren. Wat naar China gaat moet immers diepgevroren zijn. Zo niet mag het niet binnen. Nieuw-Zeelands rundvlees gaat hoofdzakelijk naar de VS waar een alternatieve markt groeit voor *grass fed*-rundvlees. Hertenvlees is dan

weer in belangrijke mate bestemd voor de Europese markt. Vooral Duitsland en de Benelux voeren hertenvlees uit Nieuw-Zeeland in. Uiteraard is en blijft het Verenigd Koninkrijk een belangrijke afnemer van Nieuw-Zeelands rood vlees. Maar de tijden zijn veranderd. In 1961 ging 86% van alle schapen- en lamsvlees naar het VK en 74% van het rundvlees naar de VS. Vandaag gaat nog 16% van het schapenvlees naar het VK en 39% naar China. Ook de afzet van rundvlees is sterk gedifferentieerd en heeft zich verlegd naar de groeilanden in Azië. Hertenvlees krijgt Nieuw-Zeeland maar moeilijk in China verkocht. 'Velvet' daarentegen, genoemd naar de fluweelachtige kleur van het hertengewei, is dan weer zeer gevraagd in China, Japan en Zuid-Korea.

Verschillende markten

Product en afzetgebied zijn geen een-op-eenrelatie. De sterkte van Nieuw-Zeeland ligt in het feit dat alle onderdelen zo goed mogelijk worden 'vervaard'. Zo komt een geslacht schaap in meerdere delen van de wereld terecht. Het voorkwartier gaat naar China en het Midden-Oosten, de achterkwartieren naar de EU, middenstukken naar de EU en de VS en de buik naar China. Orgaanvlees, slachtafval en beendermeel van datzelfde schaap vinden dan weer wereldwijd andere afzetmarkten die sterk kunnen wisselen, afhankelijk van de vraag en de wisselkoersen. Het volume en de waarde van de stukken kunnen sterk uiteenlopen. De sterkte van Nieuw-Zeeland bestaat precies uit de manier waarop het juiste stuk aan de hoogste prijs op het juiste

moment in de beste markt wordt afgezet, rekening houdend met de afstand en de transportkosten. Hiervan kunnen we leren. Want ook wij moeten ons varken op dergelijke wijze op de wereldmarkt kwijt. De schakels in de keten werken hiervoor samen en de overheid is nooit veraf om de exportbelangen te verdedigen. En de producent luistert naar de vraag ...

Veelzijdig product

Over Nieuw-Zeeland en de schapenteelt zijn boeken geschreven. Over de kweek van herten zijn minder verhalen bekend omdat een onderdeel van die productie bij ons minder onder de aandacht komt, met name de productie van hertengewei, *velvet* genaamd. Het is geen bijproduct, want voor sommige kwekers is het een

Verschillende delen, verschillende markten.

hoofdproduct. Er wordt speciaal geselecteerd op het gewei.

In 1885 werden 7 edelherten door Britten uitgezet voor de jacht. Omdat ze geen natuurlijke vijanden hadden, groeiden ze uit tot een plaag. De overheid greep in de jaren 60 van vorige eeuw in. Er werd massaal op herten gejaagd. Geschoten dieren werden met helikopters opgehaald en het werd vlees uitgevoerd naar het moederland VK en naar Europa. Vanuit China en Korea was er interesse voor het gewei. Aziaten geloven immers in de magische kracht van producten, poeders en andere, op basis van hertengewei. Echter, eens het wildbestand op peil was gebracht bleef de vraag naar hertenvlees (*venison*) in Europa en naar het gewei (*velvet*) in Aziatische landen toenemen. Er werden hertenfarms opgestart. Vandaag telt Nieuw-Zeelandse veestapel één miljoen stuks. De kweek is onder controle en heeft een gezondheidsstatus die beantwoordt aan Europese eisen, wat bij de wildoogst niet mogelijk was. Nieuw-Zeeland is 's werelds grootste exporteur van *farmed venison* of gekweekt hertenvlees en *velvet*.

Ian Scott van Oraka Deer Park heeft zowel melkvee als herten. Het bedrijf is gelegen tussen Tirau en Matamata, bekend van *Hobbiton*. Hij produceert 138.000 kg MS op 58 ha met gemiddeld

5,2 koeien per ha. Er werd op het bedrijf een geïntegreerd begrazingssysteem opgezet samen met de herten. Herten houden het grasland proper en zorgen voor verdichting van de grasmat. Koeien houden de weiden vrij van parasieten voor de herten. De hertenfarm produceert 1,5 ton *velvet* (gewei), 400 geslachte dieren voor het vlees en 8 tot 10 prijsdieren voor de trofee. Die laatste worden verkocht voor de jacht in de VS of elders in de wereld. Deze dieren worden per vliegtuig getransporteerd naar dierparken waar ze worden afgeschoten. Het zijn de mooiste en sterkste dieren met een volwassen gewei. Jagers doen het voor de trofee en betalen daar dikke sommen geld voor.

Het 'oogsten' van het gewei voor *velvet* is een bloederig tafereel en is in Europa om redenen van dierenwelzijn niet toegelaten. De productie van *velvet* vindt bijna uitsluitend in Nieuw-Zeeland en Rusland plaats. De markt zijn Aziatische landen. Het gewei wordt meerdere malen afge-

zaagd. Er moet nog leven in zitten wanneer het wordt geogst, vandaar het welucratief", zegt Tim Strokes die een hertenfarm heeft op het zuidereiland. Er worden herten geselecteerd met een gewei dat sneller groeit, waardoor er meer kan worden geogst. Een gewei van een edelhert van 8 jaar oud weegt 12,8 kg. De prijzen zijn echter volatiel. Het is ook moeilijk om een kwaliteitsmerk op te zetten. *Velvet* is een *commodity* of bulkproduct. Nieuw-Zeeland exporteert jaarlijks 500 ton bevroren gewei. Het is een grondstof voor de verwerkende industrie in Azië die er met poedertjes, zalfjes en medicijnen veel geld mee verdient. ■

1 Karkassen van herten hangen in het slachthuis te rijpen. 2 Producten van het hertengewei zijn luxeproducten. Zij hebben magische krachten, ook in bed. 3 Er wordt geselecteerd op de groeisnelheid van het gewei. 4 Tom Strokes bekijkt het resultaat van de oogst.